

Tiltaksstrategi for miljøvirkemidlene i landbruket 2026-2030 for Larvik kommune

Avdeling Landbruk og Naturforvaltning

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	3
1. Innledning.....	4
1.1 Oversikt over prioriterte tiltak.....	5
1.2 Saksbehandling og frister.....	6
1.3 Lovverk og andre tillatelser.....	6
2. Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).....	7
2.1. Forurensning.....	8
2.1.1. Hydrotekniske tiltak.....	9
2.1.2. Utslipp til luft.....	10
2.1.3. Plantevern.....	10
2.2. Kulturlandskap.....	10
2.2.1. Verdifulle kulturlandskap i innmark og utmark.....	12
2.2.2. Kulturminner og kulturmiljøer.....	12
2.2.3. Biologisk mangfold.....	13
2.2.4. Friluftsliv og tilgjengelighet.....	14
2.3. Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.....	15
2.4. Priser for egeninnsats SMIL-tiltak.....	15
3. Tilskudd til drenering.....	15
4. Tilskudd til tiltak i beiteområder.....	16
4.1. Faste installasjoner.....	16
4.2. Elektronisk overvåkningsutstyr.....	16
4.3. Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.....	17
5. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL).....	17
6. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK).....	17
6.1. Ungsklogpleie.....	17
6.1.1. Gjennomføring.....	18
6.1.2. Forsømte bestander/høye kostnader.....	18
6.1.3. Tilskudd.....	19
6.2. Skogsveier.....	19
6.2.1. Prioriteringer.....	20
6.3. Miljøtiltak i skogbruket.....	20

1. Innledning

Kommunene forvalter miljøvirkemidlene i jord- og skogbruk, og næringstiltak i skogbruket. Hver enkelt kommune skal i henhold til *Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket* og *Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket* utarbeide en langsiktig tiltaksstrategi for bruken av midlene, for å prioritere tiltak som er viktig lokalt.

Førende for kommunens tiltaksstrategi er:

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)
- Forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder
- Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord
- Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
- Nasjonalt miljøprogram 2023-2026, Landbruksdirektoratet
- Regionalt miljøprogram for jordbruket for Vestfold og Telemark 2023-2026
- Regional Næringsstrategi for mat og skog 2025-2031, Fylkeskommunen i Vestfold
- Tildelingsbrev av landbruksrelaterte tilskudd til kommunene i Vestfold og Telemark fylke 2026
- Regional vannforvaltingsplan for Vestfold og Telemark vannregion 2022-2027 og arbeidet ved nytt planprogram for regional vannforvaltingsplan 2028-2033
- Forskrift om tilskudd til tiltak i utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområder

Miljøarbeidet i landbruket er organisert i 3 nivåer: Nasjonalt miljøprogram, regionalt miljøprogram og regionalt skog- og klimaprogram, og kommunal tiltaksstrategi. Det skal utarbeides samordna retningslinjer for bruken av tilskuddsmidlene innenfor SMIL og NMSK i samarbeid med næringsorganisasjonene. De kommunale strategiene er bygd på felles diskusjoner med organisasjonene og samordning mellom kommunene, for å gi et entydig budskap til brukerne om hvilke tiltak næringen og forvaltningen ønsker å prioritere. Det gjennomføres årlige møter med organisasjonene der tiltaksstrategien diskuteres og eventuelt justeres.

Larvik kommune har utarbeidet tiltaksstrategi i samråd med følgende organisasjoner:

- Brunlanes landbrukslag
- Hedrum bondelag
- Kjøse bondelag
- Lardal bondelag
- Tjølling bondelag
- Vestfold bonde- og småbrukarlag
- Fritzøe Skoger
- Lardal og Siljan Skogeierlag
- Nedre Lågen Skogeierlag

1.1 Oversikt over prioriterte tiltak

I tildelingsbrevet fra Statsforvalteren for 2026 er det gitt føringer for hva kommunene bør prioritere. Som en oppsummering av Larvik kommunes tiltaksstrategi for bruken av midler vil følgende prioriteringer gjelde for perioden 2026 - 2030:

Prioritering	Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Tilskuddssats (inntil)
1	Avrenning til vann • Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg; rørgater, kummer, avskjæringsgrøfter, etc. • Gjenåpning av bekkelukkinger. • Erosjonssikring i/langs vassdrag. • Flomdempende tiltak. • Etablering av vegetasjonssone langs vassdrag. • Etablering og vedlikehold av fangdam og våtmarker (70 %) • Tiltak mot avrenning fra veksthus • Tiltak i større bekker/elver, vannområder, rasforebyggende tiltak • Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter (100 %)	60 %
1	Biologisk mangfold • Tilrettelegging for pollinerende insekter • Bekjempelse av fremmede, skadelige arter • Istandsetting av trua og utvalgte naturtyper • Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter (100 %)	50 %
2	Kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer • Gjerder til organisert beitebruk som ikke omfattes av ordningen "tiltak i beiteområder" • Elektroniske overvåkningssystem (Nofence e.l.) • Istandsetting av gammel kulturmark • Istandsetting/synliggjøring av kulturminner • Restaurering av tak på verneverdige bygninger (25 %)	50 %
3	Øvrige tiltak • Utslipp til luft (f.eks. tak på gjødselkummer) • Plantevern (Redusere avrenning fra punktkilder, biobed) • Friluftsliv, tilrettelegging av ferdselsårer • Andre tiltak som vurderes å falle inn under SMIL-ordningen	30 %

Tilskudd til drenering	Tilskuddssats
Systematisk grøfting	4000 kr/daa
Usystematisk grøfting	61 kr/løpemeter (opp til maks 4000 kr/daa)

Tilskudd til tiltak i beiteområder	Tilskuddssats (inntil)
Planleggings- og tilretteleggingstiltak	70 %
Faste installasjoner	50 %
Elektronisk overvåkningsutstyr • Nofence, find my sheep etc.	70 %

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Tilskuddssats (inntil)
Ungskogpleie	40 %
Helårs bilvei – stor trafikkbelastning med tunge kjøretøyer	50 %
Bilveier med begrensninger i teleløsnings- og nedbørsperioder	20-40 %
Ombygging av bruer på skogsbilveier	40-60 %
Traktorveier	20-30 %

1.2 Saksbehandling og frister

Søknader vil bli behandlet og tildelt tilskudd fortløpende. **Siste frist for å søke om midler innenfor SMIL og drenering er 1 november**, for at kommunen skal få tid til å behandle sakene innen årsslutt og eventuelt kunne ha muligheten til å etterspørre mer midler.

For å kunne tildele midler for tiltak som skal igangsettes og gjennomføres innenfor gjeldende kalenderår, er **søknadsfristen på UKL satt til 1 mai og tilskudd til tiltak i beiteområder til 15 mai**. Det er fortsatt mulig å sende inn søknader selv om søknadsfristen har gått ut.

For å søke brukes Landbruksdirektoratets elektroniske søknadsskjemaer som er tilgjengelig på Altinn. Saksbehandlingssystemet er stengt fra midten av desember til februar for behandling av søknader. Utbetaling av midler på godkjente søknader og innsending av nye søknader er mulig i denne perioden.

Innenfor ordningen Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) behandles søknader fortløpende inntil potten er tom. **Frist for innsending av krav som er berettiget tilskudd er 25. november.**

Dersom årets pott går tom, skal kommunen søke om ekstra bevilgning. Søknader om tilskudd kan også flyttes over til neste års pott.

1.3 Lovverk og tillatelser etter annet regelverk

Innvilgning av tilskudd innebærer ikke at tiltaket er godkjent etter annet regelverk, f. eks. plan- og bygningsloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, vannressursloven eller forurensningsforskriften. Dersom tiltaket trenger godkjenning etter annet regelverk, må du selv sørge for å få slik godkjenning før du går i gang med tiltaket du nå har fått tilskudd til.

Kulturminner:

Det skal undersøkes om tiltaket kan berøre kjente eller mulige kulturminner, som ligger innenfor RPBA-områder og Kaupang UKL. Kommunen gjør en første vurdering og sender saken til Vestfold fylkeskommune ved Kulturarv, for uttalelse dersom dette er nødvendig.

Ved gravearbeid er funn av kulturminner (også løse gjenstander) fra oldtid og middelalder meldepliktige til Vestfold fylkeskommune, Kulturarv. Ved funn må arbeidet straks stanses og kulturminneforvaltningen varsles umiddelbart, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd.

Naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal det vurderes om tiltaket vil berøre utvalgte naturtyper, verneområder eller prioriterte arter.

Søkeren har ansvar for å ta hensyn til lokale naturverdier og for å unngå tiltak som kan medføre unødvendig skade på naturmangfoldet.

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Tiltak skal ikke forringe produksjonsmulighetene for sjøørret, laks, kreps, innlandsfisk, elvemusling eller andre ferskvannsorganismer.

Tiltak som berører elv og bekk (vassdrag) er i utgangspunktet søknadspliktige etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Søknadsskjema og nærmere veiledning finnes på Statsforvalterens nettsider.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark opplyser at tiltak som utskifting av dreneringsrør på dyrka mark, samt vedlikehold rundt utløp av slike rør, normalt ikke er søknadspliktige, forutsatt at tiltaket ikke medfører endring av vassdragets løp eller funksjon.

Vannforskriften

Søker er ansvarlig for å sikre at gjennomføringen ikke medfører økt avrenning, partikkeltransport eller annen negativ påvirkning som kan redusere vannforekomstens økologiske eller kjemiske tilstand.

Vannressursloven

Tiltaket skal gjennomføres slik at det medfører minst mulig skade eller ulempe for allmenne og private interesser. Dette omfatter blant annet hensyn til vannets naturlige løp, avrenningsforhold, erosjonsfare og berørte eiendommer.

2. Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

I formålsparagrafen til forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket står det følgende: «Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.»

Bruken av SMIL-midler i Larvik har de siste årene variert mellom ca. 1 000 000 - 2 400 000 kr. Statsforvalteren omfordeler resterende tilskuddsmidler mellom kommunene på slutten av året, noe som oppleves som en god måte å fordele SMIL-midlene på.

I henhold til forskriften kan det innvilges tilskudd på inntil 70 % av kostnadsoverslaget til kulturlandskaps- og forurensningstiltak, og inntil 100 % til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter. For særskilte tiltak som gjelder biologisk mangfold kan det også innvilges inntil 100 % tilskudd. Kommunene skal i samråd med næringsorganisasjonene fastsette tilskuddssatser og prioriteringer for tilskuddet som er tildelt kommunen, på bakgrunn av de miljøutfordringene kommunen har.

Det gis normalt ikke SMIL-tilskudd til innkjøp av maskiner eller annet løst teknisk utstyr.

Tilskudd kan innvilges til foretak der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Se øvrige vilkår for å søke i § 3 i forskriften. Tiltak må ikke utføres før søknad er godkjent og tilskudd innvilget.

2.1. Forurensning

Larvik kommune er en av Norges største grønnsakskommuner. Det dyrkes også mye poteter i kommunen, i tillegg til korn. Dette innebærer at jorda utsettes for mye jordarbeiding og det er mye åpen åker som er erosjonsutsatt, særlig om vinteren. Dette gir utfordringer i forhold til avrenning av næringsstoffer og jordpartikler.

Husdyr finnes spredt i kommunen, og det er fremdeles noe storfe, sau og hest på beitemark. I tillegg finnes det en del fjørfe og noe slaktegris.

I Larvik varierer jordarten til dels mye. I Lågendalen er jordarten sand av forskjellig gradering som eroderer lett. Den dyrka jorda ligger ofte helt ut mot elvekanten mot Lågen. Høydeforskjellen mellom Lågen og den dyrka jorda kan være så mye som 30 meter. Som følge av vannsig i sedimentene går det ofte ras som strekker seg langt inn på dyrka mark. I Brunlanes er jordarten stort sett morene og sand.

I Tjølling varierer jordarten mellom lettleire, morene og sand. I de kystnære områdene i Brunlanes og Tjølling er jordarten ofte lett sandjord som er tørkesvak og erosjonsutsatt. Her foregår det meste av tidligproduksjonen av grønnsaker og poteter.

I 2007 ble EU's vanndirektiv besluttet innlemmet i EØS-avtalen. I Norge er disse bestemmelsene nedfelt i Forskrift om rammer for vannforvaltningen (Vannforskriften). Hovedmålet er å sikre god miljøtilstand i vann, både vassdrag, grunnvann og kystvann. Larvik kommune har arealer i vannområdene Numedalslågen, Siljan-Farris, Skien-Grenlandsfjorden og Horten-Larvik som alle er i Vest-Viken vannregion. Ny planperiode for forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogram er 2028-33. Når forvaltningsplanene for de enkelte vannregionene er godkjent, skal de konkrete tiltakene gjennomføres. Målet er å informere gårdbrukerne om aktuelle tiltak som kan innvilges tilskudd.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har i Regionalt miljøprogram i jordbruket for Vestfold og Telemark for perioden 2023-2026 bestemt at alt jordbruksareal under marin grense er prioritert område for vannmiljøtiltak. Rullering av miljøprogrammet er under arbeid og skal gjelde fra 2028. Dette tilsvarer alt dyrka areal i Larvik kommune. Landbruket står også for et betydelig utslipp av klimagasser til luft. Her jobbes det mye for å finne gode løsninger som reduserer disse utslippene. I 2020 ble klimakalkulatoren presentert. Verktøyet skal kunne brukes på det enkelte bruk for å kunne beregne egne utslipp og finne ut av hvor det er mulig å kutte utslipp. Eksempler på utslipp vi kan ta tak i er lagring av husdyrgjødsel som fører til utslipp av ammoniakk, lystgassutslipp fra vannmetta overflater og utslipp fra fossile brensler, for å nevne noe.

Intensiv jordbruksdrift, som det er mye av i Larvik, fører til en betydelig bruk av plantevernmidler. Plantevernmidlene inneholder stoffer som kan gjøre skade på miljøet dersom det kommer på avveie. Derfor er det strenge krav til bruk av plantevernmidler, både når det gjelder hvem som kan bruke dem, når i veksttiden de benyttes, og avstand til vassdrag. Likevel er punktutslipp fra blant annet påfyllings- og vaskeplasser en kilde til forurensing.

For jordbrukets del kan det innvilges SMIL-midler til å stimulere gjennomføring av tiltak som begrenser forurensning. Foreslåtte tiltak i tiltaksstrategien skal prioriteres.

2.1.1. Hydrotekniske tiltak

Det kan gis tilskudd til tiltak som bidrar til å hindre/reducere erosjon og forurensing fra jordbruksarealer. Hydrotekniske tiltak skal prioriteres høyt i områder under marin grense. Hele kommunen regnes som prioritert område. Erosjon er en trussel for kulturlandskapet og matproduksjonen ved at arealer og jordsmonn går tapt og utvasking av næringsstoffer og jordpartikler forurenser vassdrag. Eksempler på tiltak som kan støttes under denne ordningen er følgende:

- Anlegging av nedløpskummer og legging av rør der hensikten er å lede overflatevann og vann fra avskjæringsgrøfter ned til nærmeste kum/vassdrag.
- Utbedring av grøfteutløp for å forhindre erosjon i bekke/elvekant.
- Bygging av flomvoll eller kumdam med tilhørende nedløpskummer og utløpsrør.

- Avskjæringsgrøfter inn mot jordbruksareal.
- Gjenåpning av bekkelukkinger/graving av åpen kanal for å redusere erosjon, øke vannløpets selvrensingsevne og legge forholdene til rette for økt biologisk mangfold.
- Anlegg av fangdammer og våtmarker. Tømming av fangdammer
- Erosjonssikring av bekke- og elvekanter langs dyrka jord. Etter utført tiltak bør det etableres en god kantvegetasjon.
- Store kostnadskrevende tiltak i større bekker og elver, og rasforebyggende tiltak.

Det gis ikke tilskudd til typiske vedlikeholdsarbeider, som for eksempel rensking av bekker og hogst i bekkeløp.

Tiltak støttes generelt med inntil 60 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag, men i noen saker kan det gis inntil 70 % tilskudd. (F.eks. til fangdammer).

For tiltak som krever uttalelse eller tillatelse fra Statsforvalter eller fylkeskommunen om tillatelse i forhold til fysiske tiltak i vassdrag eller avklaring rundt kulturminner/-miljøer, må det påberegnes noe ekstra saksbehandlingstid.

Steinsetting av elvekant for å hindre erosjon. Foto: Johanne Dolven.

2.1.2. Utslipp til luft

Det kan gis tilskudd til permanente tak til utvendige gjødselkummer for å motvirke utslipp av gasser til lufta. Eventuelle andre tiltak som reduserer utslipp av ammoniakk og andre klimagasser, eller som øker opptak av karbon i jorda kan også vurderes innenfor dette punktet.

Tiltak kan støttes med inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag. Ved stor pågang av SMIL-søknader kan søknader innenfor utslipp til luft måtte ligge på vent til slutten av året, for å se an tilskuddsmidlene.

2.1.3. Plantervern

Det kan gis tilskudd til spesielle investeringer for å redusere punktutslipp av plantervernmidler, f.eks. ved påfylling eller rengjøring av utstyr. Eksempel på tiltak er biobed ved påfyllings- og vaskeplasser.

Tiltak kan støttes med inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag. Ved stor pågang av SMIL-søknader kan søknader innenfor plantervern måtte ligge på vent til slutten av året, for å se an tilskuddsmidlene.

2.2. Kulturlandskap

Kulturlandskapet i jordbruket er alt landskap påvirket av menneskets jordbruksdrift gjennom århundrer og den dag i dag. Fordi husdyrhold har opphørt på mange gårder og det er vanligere å ha husdyr på innmarka nå enn det var tidligere, er gjengroing av tidligere hagemarker en gjennomgående utfordring i kommunen. Kulturmarkene er viktig for mange arter, både av planter og dyr. Gjennom SMIL-ordningen skal det stimuleres til at kulturlandskapet holdes åpent og i hevd. Istandsetting av gammel kulturmark gjennom rydding og beiting har også en positiv påvirkning på biologisk mangfold i jordbrukslandskapet. Tiltak må ikke komme i konflikt med viktige naturverdier og kulturminner.

Kulturminner og kulturmiljøer er spor etter historisk menneskelig aktivitet. I Larvik kommune har vi kulturminner som dekker mange av landets sentrale tidsperioder. Det finnes f.eks. gravhauger, hulveier, kullmiler, steingjerder, m. m. I mange områder er det funnet betydelige antall løsfunn fra ulike tidsperioder. Oppover langs Lågen er det en del kulturminner fra nyere tid.

En del av de gamle driftsformene i jordbruket, som beiting og slått, har opphørt mange steder. Disse driftsformene skapte naturtyper som la godt til rette for et stort biologisk mangfold og for pollinerende insekter. Flere av disse naturtypene er i dag trua (som f.eks. hagemark og naturbeitemark), og slåttemark er kategorisert som utvalgt naturtype. Hule eiker er også en utvalgt naturtype som med korrekt skjøtsel kan bli svært gammel og kan gjennom sin levetid huse opptil 1500 ulike arter av insekter.

Spredning av fremmede arter er også en stor utfordring i kommunen. Kommunen utførte en registreringsjobb sommeren 2017 rundt om i kommunen, og fant mange forekomster av fremmede arter som parkslirekne, kjempebjørnekjeks, rynkeroser og kjempespringfrø, for å nevne noen. Det er også betydelig mengder med lupiner, i hovedsak langs veier i hele kommunen. Spredning av fremmede arter er en av de største truslene mot biologisk mangfold fordi det spres raskt og utkonkurrerer stedegne arter. Regjeringa har utarbeidet en egen tiltaksplan for bekjempelse av fremmede skadelige arter (2020-2025).

Tilrettelegging for pollinerende insekter blir stadig viktigere. Pollinatoren har en særdeles viktig rolle i økosystemet, og uten pollinatorer vil det bli svært vanskelig å produsere mye av den maten vi spiser.

Ca. en fjerdedel av de norske pollinerende artene er på rødlista, og tilbakegang for pollinerende insekter skyldes blant annet arealendringer, klimaendringer, spredning av fremmede arter, bruk av plantevernmidler og miljøgifter. Gjengroing, nedbygging og gjødsling er eksempler på arealendringer som truer de pollinerende artene, i tillegg til oppstyking av leveområdene. Regjeringa ga i 2018 ut en nasjonal pollinatorstrategi for å øke fokus på utfordringene.

Friluftsliv er viktig i et folkehelseperspektiv og blir stadig mer populært. I Larvik finnes det flere organisasjoner som har friluftsliv som formål og det finnes milevis med turstier i kommunen, fra Brunlanes i sør, med sine 3 mil med sammenhengende kyststi, til mer sentrumsnært (Fjordstien, Revestien, Elvestien, Farrisstien), og helt nord i kommunen, i gamle Lardal, hvor det finnes flere Huldrestier. Bøkeskogen er Norges første offentlige friområde og er i dag svært hyppig benyttet til rekreasjon for Larviks befolkning. I de større skogområdene finnes flere hytter som er populære turmål, og i 2018 åpnet en padleled langs Vestfold-kysten. Vinterstid kjøres det opp skiløyper flere steder i kommunen.

2.2.1. Verdifulle kulturlandskap i innmark og utmark

Det kan gis tilskudd til istandsetting av verdifulle kulturlandskap i innmark og utmark. Et virkemiddel i denne sammenheng er bruk av beitedyr i områder som står i fare for å gro igjen. Istandsetting kan være rydding og inngjerding av områder for beiting med permanent gjerde. Det gis ikke tilskudd til inngjerding av skog med mindre skog inngår i et større område som også består av tilskuddsberettigede arealer. Arealer som har vært gjengrodd i mer enn 30 år regnes som skog. Tiltak for å fremme biologisk mangfold i skog og utmark omfattes bare dersom lokaliteten er gammel kulturmark, f.eks. utslåtter eller setervoller.

Tiltak kan støttes med inntil 50 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag. Beiting på området må skje i minst fem år etter innvilgning av tilskudd.

Det kan gis tilskudd til innkjøp av elektronisk overvåkningssystemer i stedet for gjerdemateriell ved rydding av gammel kulturmark. I noen tilfeller kan det være nødvendig med gjerding i tillegg til elektronisk overvåkning på enkelte deler av arealet, f.eks. inntil vei. Antall klaver i kostnadsoverslaget må da stå i forhold til antall beitedyr som trengs på det ryddede arealet for et tilstrekkelig beitetrykk, dvs. minst ett dekar beitbart areal per småfe og minst fem dekar beitbart areal per storfe. Tiltaket kan støttes med inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag. Det gis kun tilskudd til selve klavene, ikke ekstra batteri, abonnement etc. Beiting på området må skje i minst fem år etter innvilgning av tilskudd.

Merk at det kan søkes tilskudd til NoFence under ordningen for tiltak i beiteområder, men dette er i utgangspunktet forbeholdt organiserte beitelag.

2.2.2. Kulturminner og kulturmiljøer

Det kan gis tilskudd til tiltak som bidrar til å ta vare på kulturminner i jordbrukslandskapet og til å gjøre dem mer tilgjengelige for allmennheten uten at tiltaket medfører inngrep i kulturminnet i forbindelse med tilrettelegging. Tilskudd kan gis til istandsetting/synliggjøring av både automatisk

freda kulturminner som gravhauger, hustuffer, m.m. og til andre kulturminner som steingjerder og skigarder.

Tiltak kan støttes med inntil 50 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag. Dersom tiltaket kan støttes med andre tilskuddsmidler skal utmålingen av SMIL-tilskuddet vurderes i forhold til nytten av tiltaket og størrelsen på andre tilskudd. Tilskuddet kan gis til skjøtsel, istandsetting og vedlikehold. Årlig skjøtsel støttes gjennom RMP.

Steingjerder kan bli svært fine landskapselementer hvis de ryddes frem. Foto: Einar Kolstad.

Det kan gis tilskudd til vedlikehold og istandsetting av verneverdige bygninger (bygninger som er arkitektonisk eller kulturhistorisk viktige). Det kan ikke gis tilskudd til freda bygninger. Det kan gis tilskudd til utbedring av tak på bygninger som har kvaliteter det er viktig å ta vare på for kommende generasjoner. Ved restaurering av tilskuddsberettigede bygninger skal bygningene restaureres med tanke på å bevare mest mulig av bygningenes opprinnelige elementer, egenart og helhet. Det bør foretas mindre reparasjoner fremfor hel utskiftning. Ved istandsetting skal arbeidet bygge videre på tradisjonell utførelse med hensyn til konstruksjon, materialbruk, teknisk utførelse, håndverksteknikker og detaljering. Tilbakeføring til opprinnelig utførelse kan skje dersom det foreligger dokumentasjon på denne. Tilbakeføring bør ikke skje dersom senere endringer vurderes som verdt å bevare som del av kulturminnets bruks- eller bygningshistorie. Eksempler på bygninger som kan innvilges tilskudd er eldre driftsbygninger, bryggerhus og potetkjellere i tilknytning til jordbrukslandskapet. Det gis ikke tilskudd til utbedring av tak på bolighus.

Tiltak på bygninger kan støttes med inntil 25 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag. Kostnadsoverslag inntil kr 1 000,-/m² kan godkjennes. Dersom tiltaket kan støttes med andre tilskuddsmidler (Kulturminnefondet, Fylkeskommunens midler til verneverdige bygg, Norsk kulturarv osv.) skal utmålingen av SMIL-tilskuddet vurderes i forhold til nytten av tiltaket og størrelsen på andre tilskudd.

For tiltak som retter seg mot kulturminner og verneverdige bygninger er det aktuelt å kreve uttalelse eller skjøtselsplan fra kulturminnemyndigheten, det må derfor påregnes lengre saksbehandlingstid.

2.2.3. Biologisk mangfold

Det kan gis tilskudd til istandsetting av utvalgte naturtyper (hule eiker, slåttemark), trua naturtyper (f.eks. hagemark, naturbeitemark), og andre biologisk verdifulle arealer (f.eks. for trua arter og pollinerende insekter) i jordbrukslandskapet. Det gis ikke tilskudd til tiltak på fulldyrka jord. Kantsoner på fulldyrka jord tilsådd med pollinatorvennlig frøblanding kan gis årlig tilskudd gjennom RMP-ordningen. Rydding, beiting, planting/skjøtsel av kantvegetasjon er eksempler på tiltak utenfor fulldyrka jord som kan tilrettelegge for pollinatorene. Tiltak som fremmer biologisk mangfold skal vektlegges i prioriteringen av midlene, i henhold til føringene fra Statsforvalteren.

Tilrettelegging for ville pollinatorer gjennom blomsterenger som blomstrer gjennom hele sesongen. Foto: Marit Grimsrud

Det kan gis tilskudd til kartleggingsprosjekt og bekjempelse av fremmede skadelige arter i tilknytning til jordbrukslandskapet. Her må det vedlegges en plan for bekjempelsen sammen med søknad om tilskudd. Se gjerne gjennom Handlingsplan mot skadelige fremmede arter i Vestfold, utarbeidet av Fylkesmannen i Vestfold i 2018 for tips til bekjempelse. Det er viktig at eventuelt avfall blir håndtert på riktig måte for å hindre at arter spres til nye områder. Det er også viktig at bekjempelsen skjer over tid, for å hindre gjenetablering av arten og at hele forekomsten blir bekjempet (også eventuelt utover egen eiendomsgrense).

For tiltak som fremmer biologisk mangfold kan det gis tilskudd på inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag. Tiltak for ville pollinerende insekter og truet natur skal prioriteres høyt. Dersom tiltaket kan støttes med andre tilskuddsmidler skal utmålingen av SMIL-tilskuddet vurderes i forhold til nytten av tiltaket og størrelsen på andre tilskudd. For særskilte tiltak som ivaretar biologisk mangfold kan det gis inntil 100 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag.

2.2.4. Friluftsliv og tilgjengelighet

Etablering og istandsetting av stier og ferdselsårer i jordbrukslandskapet tilrettelegger for mer tilgjengelighet og opplevelser. Opparbeiding av stier på dyrka mark der hensikten er å binde sammen

eksisterende sti- eller veinett kan støttes gjennom SMIL-tilskudd. Opparbeidelse av tursti må skje på en slik måte at stien enkelt kan tas i bruk igjen som dyrka mark. Dersom tiltak skal skje på leid areal, må det foreligge en 10-årig jordleieavtale og tillatelse fra grunneier til å gjennomføre tiltaket.

Tiltak kan støttes med inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag til etablering/opparbeiding. Det gis årlig tilskudd til vedlikehold av ferdselsårene gjennom RMP-ordningen.

2.3. Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Formålet med prosjektene er å legge forholdene til rette for helhetlige prosjekter over større områder (f.eks. i grender eller hele vassdrag) i forbindelse med konkrete kulturlandskapstiltak eller forurensningstiltak.

Larvik kommune kan, i samarbeid med rådgivende grupper, årlig vurdere å sette i gang områdetiltak ut fra de behov kommunen til enhver tid måtte ha.

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter kan støttes med inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag. Tiltakshaver må kunne belage seg på at tildeling av tilskudd må kunne gjøres over flere år for kostnadskrevende prosjekter.

2.4. Priser for egeninnsats SMIL-tiltak

Type arbeid	Priser
Manuelt arbeid	450 kr/t
Tillegg for bruk av traktor m/henger	450 kr/t
Gravemaskin inkl fører	Under 8 tonn: 750 kr/t 8-12 tonn: 1000 kr/t Over 12 tonn: 1250 kr/t
Rydding av beiter (dekker alt arbeid med rydding av beiter inkl. manuelt arbeid og utstyr)	Noe gjengrodd: Inntil 1000 kr/daa Middels gjengrodd: Inntil 2000 kr/daa Sterkt gjengrodd: Inntil 3000 kr/daa
Oppsetting av gjerde (arbeid)	Elektrisk gjerde: 25 kr/lm Nettinggjerde: 45 kr/lm
Restaurering av steingjerde	Inntil 250 kr/lm

3. Tilskudd til drenering

Formålet med tilskuddet er å stimulere til grøfting av tidligere grøftet jordbruksjord, for å potensielt kunne øke produksjonen og hindre erosjon og overflateavrenning av næringsstoffer til vassdrag. Drenering (grøfting) er et viktig tiltak for å redusere forurensning fra jordbruket. Dårlig drenering kan føre til erosjon og utslipp av lystgass.

Det kan gis tilskudd til å grøfte arealer som tidligere er grøftet. Satsene er fastsatt i *Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord*. Det kan gis tilskudd på 4000 kr/daa ved systematisk grøfting eller 61 kr/løpemeter ved usystematisk grøfting begrenset oppad til maks 4000 kr/daa.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark opplyser om på sin hjemmeside at dreneringstiltak på dyrka mark eller vedlikehold rundt utløpene av disse ikke er søknadspliktige i henhold til Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Det er imidlertid viktig å erosjonssikre utløpene.

4. Tilskudd til tiltak i beiteområder

Formålet med tilskuddet er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmarka, redusere tap av dyr på utmarksbeite og å fremme fellestiltak i beiteområdene.

Beitelag og andre former for organisert samarbeid der det drives næringsmessig drift kan søke slike midler i den kommunen de har beitedyr (OBS: andre kommuner kan ha andre søknadsfrister og prioriteringer). I spesielle tilfeller kan søknader fra enkeltpersonforetak vurderes, der forholdene ikke ligger til rette for samarbeid. Ved beiting i utmark bør det samarbeides med skogeiersiden for å bidra til mindre skader på plantefelter med planter under 0,5 m høyde.

Tiltak skal gjennomføres innen tre år fra tilskuddet innvilges. Det kan søkes kommunen om utvidelse av fristen, men ikke lenger enn fem år totalt.

4.1. Faste installasjoner

Det kan gis tilskudd til investeringer i faste installasjoner, herunder sanke- og skilleanlegg, ferister, sperregjerder (ikke ordinær inngjerding) og bruer dimensjonert for føring av beitedyr.

Det kan gis tilskudd på inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag.

4.2. Elektronisk overvåkningsutstyr

Det kan gis tilskudd til investeringer knyttet til teknologi, herunder elektronisk overvåkningsutstyr som radiobjeller, lammenoder, merkesavlesere, «findmysheep», m.fl. og elektronisk gjerde (NoFence).

Det kan gis tilskudd på inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

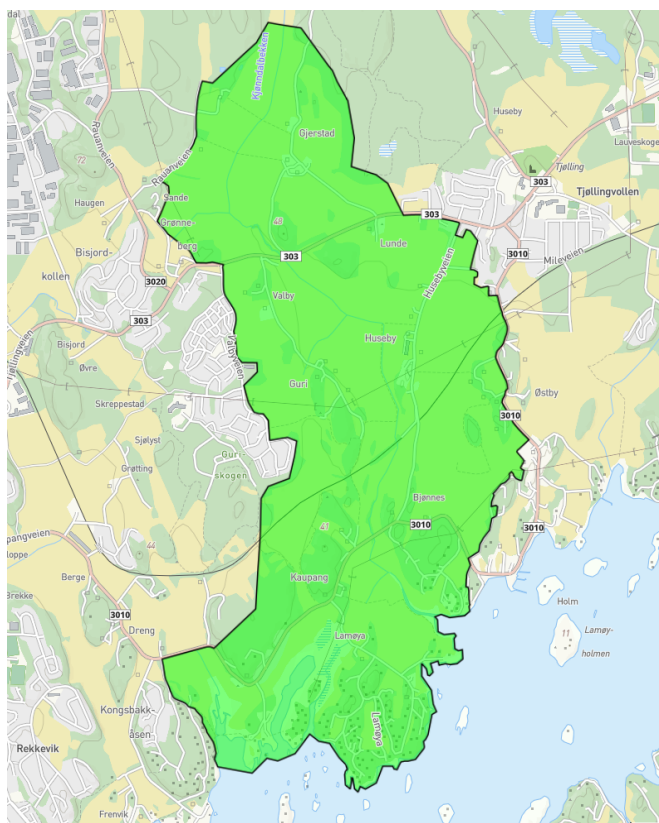
4.3. Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Det kan gis tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter innenfor utmarksbeitenæringen, herunder planlegging og prosjektering av faste installasjoner, ny organisering av beitelag og utmarksbeiteområder, utarbeidelse av planer for utmarksbeite, vegetasjonskartlegging, prosjektrettet arbeid for stimulering til økt beitebruk og rasjonell utnyttelse av beitene, tidsbegrenset utprøving av nytt utstyr som kan bidra til effektiv og god beitebruk.

Det kan gis tilskudd på inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

5. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) er en nasjonal satsing for å ta vare på de mest verdifulle kulturlandskapene i Norge, preget av stort natur- og kulturminnemangfold. Kaupang ble valgt ut som utvalgt kulturlandskap i 2023 og omfatter grendene Kaupang, Huseby, Lunde og Gjerstad i Tjølling.

Kart over området til UKL-Kaupang.

Innenfor UKL-ordningen er det mulig å søke om tiltak innenfor:

- landskapsskjøtsel
- biologisk mangfold
- kulturminner og kulturmiljø
- ferdsel og friluftsliv
- planlegging, kartlegging og dokumentasjon

- andre næringsrettede tiltak
- formidling

Det blir hvert år gjort en vurdering av hvor mye av tildelte midler som skal gå til engangs-/investeringstilskudd, driftstilskudd (årlig) eller fellesprosjekter. Forvaltningsplan for området og retningslinjer for søknad om midler finnes på nettsiden til kommunen.

6. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Formålet med tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket er at det ut fra regionale og lokale prioriteringer blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

De kommunale strategiene på NMSK er bygd på felles diskusjoner og samordning mellom kommunene for å gi et entydig budskap til skogeierne om hvilke tiltak næringen og forvaltningen ønsker å prioritere. Det gir forutsigbarhet for både skogeiere og næring.

Ungskogpleie er tiltaket som skal ha høyest prioritet ved innvilgning av NMSK-tilskudd.

6.1. Ungskogpleie

Ungskogpleie er lauvrydding og avstandsregulering som gjennomføres når bestandet er i hogstklasse 2.

Ved ungsogpleie fristilles de trærne som skal utgjøre fremtidsbestandet, det vil si de trærne som skal stå til sluttavvirkning, eventuelt med forutgående tynning. Ofte er det nødvendig med to tiltak i ungsogfasen:

- Lauvrydding for å fjerne konkurrerende vegetasjon til treslaget det satses på.
- Avstandsregulering for å oppnå ønsket tetthet i bestandet og sette igjen de beste trærne av treslaget en ønsker å satse på, slik at tilveksten «flyttes over» på disse.

Ungskogpleie er det viktigste tiltaket for å etablere et godt produksjonsbestand, fordi den:

- Favoriserer treslaget som er best egnet på voksestedet.
- Gjør bestandet mer stabilt mot storm- og snøskader, da det sikrer godt utviklet rotsystem, symmetriske kroner og ønsket tetthet.
- Sikrer best mulig kvalitet, da konkurrerende vegetasjon og mindreverdige, skadde trær tas ut.
- Gir større muligheter til å velge hogstregime (tynning eller ikke og tidspunkt for avvirkning).

6.1.1. Gjennomføring

Lauvrydding gjennomføres før lauvet virker hemmende på bartrærnes vekst og utvikling. Lauvrydding utføres normalt med ryddesag. Avstandsregulering utføres sent i hogstklasse 2, og mange foretrekker å bruke motorsag til dette arbeidet. Antall inngrep i ungskogfasen avgjøres av lokale forhold og bonitet. Jo høyere bonitet, jo flere inngrep kan forsvares.

6.1.2. Forsømte bestander/høye kostnader

I forsømt bestand, det vil si der nødvendig lauvrydding ikke har blitt gjennomført, det er for høy tetthet og det ønskede treslaget er undertrykt av konkurrerende vegetasjon, kan ungskogpleie likevel være et riktig tiltak. Der det forventes høy kostnad per dekar, skal kommunen kontaktes før tiltaket gjennomføres, og eventuelt forhåndsgodkjenne bruk av skogfond og tilskudd til å dekke kostnaden. Dersom skogeier er å jour med øvrig ungskogpleie på eiendommen og tiltaket vurderes som det beste alternativet, kan kommunen forhåndsgodkjenne tiltaket.

Tiltak med avstandsregulering i slutten av hogstklasse 2 vil på de høyeste bonitetene innebære at overhøyden før inngrep er 10-12 meter. Det kan være et bevisst og riktig valg fra skogeiers side og trenger ikke å innebære at bestandet er forsømt. Hvis skogeier har fulgt opp bestandet med lauvrydding, trenger ikke en sen avstandsregulering å bli veldig kostbar. Det er likevel ønskelig at skogeier kontakter kommunen og får forhåndsgodkjenning til bruk av tilskudd og skogfond før slike tiltak gjennomføres. Bestand hvor en kan komme inn til riktig tid med ungskogpleie skal prioriteres først.

Når bestanden har nådd hogstklasse 3, er det for sent å gjennomføre ungskogpleie. Det kan likevel være kvalitetsfremmende og økonomisk forsvarlig å felle trær uten uttak av virke, men det er ikke tiltak som kan dekkes av tilskudd og/eller skogfond med skattefordel.

Priser på ungskogpleie for eget arbeid:

Bonitet H40	Pris per dekar
8	400 kr
11	500 kr
14	600 kr
17	700 kr
20	800 kr
23	900 kr
26	1 000 kr

6.1.3. Tilskudd

Tilskuddsatsene bestemmes årlig og meldes inn til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Satsen er i samråd med de andre kommunene i Vestfold satt til 40 %. For å prioritere bruk av tilskudd til de arealene som gir best resultat, gis tilskudd for kostnader opp til 1200 kr per dekar. Dyrere tiltak kan fortsatt dekkes med skogfond.

Søknader innvilges fortløpende inntil potten er tom. Frist for innsending av krav som er berettiget tilskudd er 25. november. Dersom årets pott går tom, skal kommunen søkes om ekstra bevilgning. Søknader om tilskudd kan også flyttes over til neste års pott.

6.2. Skogsveier

Det kan gis tilskudd til bygging av nye, eller ombygging av eksisterende skogsveier, når dette bidrar til helhetsløsninger som gir grunnlag for utnyttelse av skog- og utmarksressursene.

- Det kan bare gis tilskudd til veier som er godkjent etter den til enhver tid gjeldende forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier, eller etter plan- og bygningslovens bestemmelser.
- Det er et vilkår at veien blir bygd i samsvar med gjeldende normaler for landbruksveier med byggebeskrivelse og veileder for klimatilpasning og naturfare.
- Før anleggsarbeidet settes i gang skal det foreligge en byggeplan som kommunen har godkjent.
- Det er et krav at veien blir vedlikeholdt til den standard som den opprinnelig ble bygd.
- Tilsatte knyttet til offentlige landbruks- og miljøvernmyndigheter har, når de er på tjenestereiser i de områder veien betjener, rett til avgiftsfri bruk av veier som har fått tilskudd.

Nyetablert landbruksvei. Foto: Lars Gladhaug.

6.2.1. Prioriteringer

Veier blir prioritert etter veistandard, lønnsomhet, skoginteresser i veien, samarbeidstiltak og punktutbedringer.

Ombygging av bruer på eksisterende skogsbilveinett prioriteres med tilskudd. Bruk av tre som byggemateriale prioriteres.

Minimumskostnad for søknad om tilskudd til bygging og tiltak på skogsveier settes til kr 80 000. I særlige tilfeller ved punktopprusting og bygging av snuplasser kan dette fravikes.

Bruk av veiplanlegger gir grunnlag for økt tilskuddssats. Det kan settes av midler til dekning av inntil ett dagsverk pr. veianlegg uavhengig av om veien blir bygget eller ei.

6.3. Miljøtiltak i skogbruket

I områder der det drives skogbruk kan det gis tilskudd til å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner.

Tilskudd kan gis til følgende tiltak:

- Dekning av merkostnader eller tap ved å gjennomføre skjøtselstiltak for å ivareta og utvikle miljøverdier.
- Delvis dekning av økonomiske tap knyttet til langsiktig bevaring av spesielle miljøverdier, der hensyn til disse krever at skogeieren avstår fra hogst eller legger om skogsdriften (MIS-registrering ved taksering).
- Dekning av merkostnader ved skogsdrift for å unngå veibygging som vil redusere «villmarkspregede områder».

Det er et vilkår for utbetaling av tilskudd at miljøverdiene kan påvises og dokumenteres og at merkostnader eller tap er tilstrekkelig dokumentert. Normalt skal tilskudd til en enkelt skogeier ikke overstige kr 75.000.

For tilskudd som gis etter denne bestemmelsen skal det inngås en avtale mellom skogeier og kommunen om hvilke plikter og restriksjoner tilskuddet forutsetter. Slike avtaler bør normalt ha en varighet på omkring 10 år. Kommunen kan etter samråd med skogeieren bestemme at avtalen oppheves dersom spesielle forhold tilsier det.